

На основу члана 40 Статута Планинарског савеза Србије, Управни одбор Планинарског савеза Србије на седници одржаној 16.11.2023. године, доноси

П Р А В И Л Н И К О БЕЗБЕДНОМ ИЗВОЂЕЊУ ПЛАНИНАРСКИХ АКТИВНОСТИ

I – ОПШТЕ ОДРЕДБЕ

Члан 1

Циљ и задаци Правилника

Правилник:

- утврђује правила о припреми и извођењу планинарских активности и планинарских спортских приредби (у даљем тексту: акција),
- доприноси спречавању или смањењу броја повреда и несрећа са тешким и најтежим последицама на акцијама (у даљем тексту: незгоде или несреће),
- утврђује улогу, задатке и одговорност основних организација, спортских планинских водича планинарских акција и вођа акција служби и одсека (у даљем тексту: водича), као и учесника за безбедно извођење акција,
- прописује поступке у припреми и извођењу акција,
- одређује одговорност оних због чијих је пропуста или грешака, настала незгода или несрећа и својим одредбама помаже у поступцима за утврђивање одговорности.

Члан 2

Обавезност примене Правилника

Овај Правилник су дужни да примењују основне организације, чланице Планинарског савеза Србије (у даљем тексту: ПСС) као што су: планинарски клубови, планинарска друштва, алпинистички клубови, планинарски спортски клубови и др. (у даљем тексту: основне организације), службе и одсеци ПСС.

II – ОРГАНИЗАТОРИ АКЦИЈА, ЊИХОВЕ ОБАВЕЗЕ И ОДГОВОРНОСТИ

Члан 3

Организатори акција су: ПСС, територијални савези непосредно, као и основне организације, службе и одсеци, који у име или под покровитељством Савеза, или самостално организују акције.

Организатори акције дужни су да:

- сачине план припреме и извођења акције и размотре извештај о њеном извршењу,
- да план акција обавезно садржи класификацију (оцену) акције и шта је потребно од техничке опреме,
- пропише услове за учествовање у акцији, уз поштовање свих аката ПСС,
- обавесте бар један клуб са територије на којој је предвиђено извођење акције, о датуму, времену и маршрути акције,
- анализирају акцију на којој се догодила незгода или несрећа и утврде да ли постоји одговорност организатора, водича и учесника за њен настанак,
- процењују да ли постоје разлози за покретање дисциплинског или кривичног поступка,
- суспендују одговорне до окончања дисциплинског поступка или кривичног поступка,

- Комисији за превентиву и безбедност у року од 7 дана доставе попуњени образац о несрећи (Образац 010) који се налази на интернет страници ПС,
- Комисији за превентиву и безбедност у планинама ПСС, у случају несрећног случаја у којем је смртно настрадао/ла учесник/ца акције или доживео/ла теже телесне повреде за које је неопходно болничко лечење, обавезно достави изјаве спортског стручњака, очевидаца и самог организатора акције, у року од 7 дана од догађаја,
- организатори акција, посебно спортски пењачи, спелеолози, драј-тулинг пењачи дужни су да на уређеним пењалиштима – вежбалиштима којима је могуће прићи одозго пре употребе, очисте смер од нестабилног камења и комада леда, провере сидришта и опрему, обезбеде пут за евакуацију до места до којег може да приђе возило, обезбеде средстава за прву помоћ и транспорт, одреде безбедну зону, а у зону ризика допусте приступ само лицима са пењачким шлемом на глави, а на пењалиште – вежбалиште само одговарајуће обученим, а онима на обуци уз присуство инструктора или демонстратора.

Ако организатор акције не спроведе поступке предвиђене претходним ставом овог члана, Комисија за превентиву и безбедност у планинама покреће дисциплински поступак пред дисциплинским судијом ПСС.

Члан 4

Горска служба спасавања (у даљем тексту: ГСС) о незгоди или несрећи на акцији, коју је обезбеђивала, доставља попуњен образац извештаја прописан од стране ПСС и доставља га организатору и Комисији за превентиву и безбедност у планинама ПСС.

Члан 5

Уколико организатор у случају незгоде или несреће не поступи према одредбама овог правилника, ПСС (Комисија за превентиву и безбедност у планинама), независно од организатора акције, утврђује да ли постоје разлози за покретање дисциплинског поступка пред дисциплинским судијом ПСС и за суспензију одговорних.

Члан 6

Организатори и спортски стручњаци на акцији, који су предузели мере предвиђене овим Правилником, не сnose одговорност уколико је незгода или несрећа настала због више силе или кривицом повређеног, односно унесрећеног или другог учесника.

Члан 7

Организатори акција су обавезни да са овим Правилником упознају чланове основних организација - почетнике, који ће то потврдити потписом на приступници, а она треба да садржи и потврду да су упознати са Правилником. Водичи су обавезни да омогуће учествовање на акцијама само онима који испуњавају све критеријуме заједно из класификације (оцене) акција према одредбама члана 22 овог правилника.

Потребно искуство и знање наведено у претходном ставу првенствено је одговорност учесника, а на захтевним успонима (зимским, високогорским, техничким, великим висинама ...) одговорност за проверу способности и опремљености учесника у име организатора проверава водич на припремним акцијама.

Организатори који на акције у посебним случајевима (дани пешачења и сл.), воде/прихватају учешће необучених и неопремљених грађана који нису чланови планинарске организације, дужни су да то чине само на акцијама које су такве природе да не захтевају посебну обученост и опремљеност (нпр. посебна зимска опрема, техничка опрема ...) и обавезни су их упознати са овим Правилником.

III – ОРГАНИЗАЦИЈА АКЦИЈА

Члан 8

Уговор и ангажовању водича

Управни органи основних организација, служби и одсека, усвајају план акција крајем текуће за наредну годину на основу предлога водича и чланова основних организација. Листу водича утврђују на основу потписаних Уговора о ангажовању спортског стручњака са дозволом за рад или одлуке надлежног органа основне организације о ангажовању спортског стручњака са дозволом за рад.

Члан 9

Годишњи план акција

Акције служби и одсека планирају, припремају и спроводе њихови припадници према овом Правилнику и њиховим стручним правилима, које је усвојио ПСС, водећи рачуна о календару акција ПСС.

Члан 10

Годишњи план може да се мења одлуком управног органа. Организатор акцију објављује најмање 15 дана пре одржавања.

Члан 11

Управни органи у књизи записника евидентирају најављене, као и остварене акције, уз навођење битних детаља.

Члан 12

Водичи предају основним организацијама извештаје о изведеним акцијама који се архивирају и служе за припрему истих или сличних акција.

IV – ВОДИЧ

Члан 13

Водич може да води само у оквиру овлашћења које је добио стеченом дозволом за рад по завршеној обуци према важећим правилницима ПСС и у складу са законом.

Члан 14

Водич мора:

- да поседује одговарајућу физичку и психичку спремност, као и искуство,
- да наступа одлучно у доношењу и спровођењу сопствених одлука,
- да има педагошки однос према учесницима,
- да познаје терен на који води, као и прилаз одредишту, или да обезбеди локалног водича са дозволом за рад,
- да има одговарајућу обућу, одећу и опрему.

Алинеја 4 првог става овог члана се не односи на истраживачке акције, алпинистичке успоне, првенствене успоне, као и силаске у јаме и пећине. Водич и тада мора располагати доступним подацима значајним за безбедност, са којима је дужан да унапред упозна учеснике и да им укаже на посебан карактер акције.

Водич је дужан да пре поласка на успон прибави најновију метеоролошку прогнозу, да се, уколико је група у дому, саветује са домаром или дежурним чланом основне организације чији је дом, потом процени изгледе временских прилика и одлучи да ли ће група наставити кретање ка циљу, одложити полазак или одустати.

Водич је такође дужан:

- да одреди број учесника на акцији коју води у зависности да ли се на акцији примењују техничка средства (појас, шлинге, шлем...), да ли су опремљени пењачки путеви (Via Ferrate) или прелази преко глечера, и тај број мора бити у позиву за акцију;
- да ако се укаже потреба именује своје помоћнике из редова спортских стручњака – водича,
- да на успону, при наговештају погоршања времена, донесе неопозиву одлуку о повратку, не подлежући притисцима да се успон настави;
- да у кретању, водећи рачуна о конфигурацији терена, распоред учесника у колони прилагоди њиховом искуству и физичкој припремљености;
- да своје знање и искуство, у потребној мери и у погодном тренутку преноси на учеснике.

Водич може покренути дисциплински поступак или у току трајања акције удаљити учесника акције због:

- конзумирање алкохола или опојних дрога;
- намерног заостравања међуљудских односа;
- непримерено и недостојно понашање;
- непоштовање или игнорисање одлука водича;
- неодговорно или нестручно понашање које угрожава безбедност;
- свих других поступака ради којих долази у питање углед Републике Србије, организатора акције и ПСС.

Водич је обавезан да обезбеди безбедан повратак у дом, односно логор, у оквиру својих могућности, учеснику које удаљен са акције.

У случају да је учесник акције удаљен, водич подноси извештај организатору акције у року 3 (три) дана од дана завршетка акције који мора садржати разлоге са образложењем и прецизним наводима понашања која су довела до одлуке водича.

Организатор акције је дужан да у року од 15 дана од дана пријема извештаја водича донесе одговарајућу одлуку у виду:

- решавања проблема мирним путем или
- покретања дисциплинског поступка против удаљеног учесника акције пред Већем части организатора акције.

Веће части организатора акције решава у првом степену по жалби. Друготепени орган за одлукивање о жалби на одлуку Већа части организатора акције је Скупштина организатора акције.

Ако организатор акције не спроведе поступке предвиђене претходним ставом овог члана у наведеним роковима, сматраће се да је извештај водича одбијен, па подносилац приговора, има право да поднесе жалбу Скупштини организатора акције.

Ако Скупштина организатора акције не донесе одлука о жалби на првом свом заседању, иста ће се доставити највишем дисциплинском органу ПСС Савеза у другом степену, чија одлука је коначна.

Одговорност

Члан 15

Водич је одговоран ако се као последица лоше припремљене акције или његове одлуке догоди незгода или несрећа.

Члан 16

Водич не сноси одговорност за незгоду или несрећу:

- ако се у припреми и извођењу акције доследно придржавао одредаба овог Правилника;

- уколико је незгода или несрећа последица самовоље учесника, његовог неопрезног и недисциплинованог понашања, односно непоштовања сугестија, савета, упутстава или захтева водича,
- уколико је до незгоде или несреће дошло услед више силе.

V – УЧЕСНИК АКЦИЈЕ

Основни услови за учествовање у планинарским акцијама

Члан 17

Учесник акције треба да буде обавештен о:

- терену на којем се акција изводи,
- тежини акције (физичка и техничка захтевност),
- класификацији (оцени) акције,
- програму акције,
- правилима понашања у планини и објектима.

Учесник акције такође треба:

- да буде обучен према одговарајућем програму ПСС или иностраном програму који признаје ПСС,
- да буде опремљен одговарајућом обућом, одећом, опремом и снабдевен храном, водом, средствима прве помоћи,
- да буде психофизички припремљен.

Пријављивање на акцију

Члан 18

Учесник акције, пре пријављивања, дужан је да провери класификацију (оцену) акције на коју жели да се пријави, јер може да учествује само на акцијама које имају једну оцену више у односу на акције на којима је до тада учествовао.

Да би се учесник пријавио на акцију морају бити испуњени сви критеријуми заједно из класификације (оцене) акције.

Обавезе учесника акције

Члан 19

Учесник акције је дужан да се обавести о припреми, организацији и извођењу акције, да се придржава одредаба овог Правилника и писаних и усмених упутстава водича, његових сугестија, савета и захтева.

Одговорност учесника акције

Члан 20

Непоштовање било које одредбе чланова 17-19 може да доведе до повреде или несреће, са свим последицама за учесника и групу, у ком случају је учесник одговоран за њих.

Право приговора учесника акције

Члан 21

У случају приговора учесника акције или основне организације учесника акције на рад водича или на лошу организацију акције, приговор се подноси организатору акције у року од 3 дана од дана завршетка акције.

Приговор се подноси електронским путем на званичну мејл адресу организатора акције.

Организатор акције је дужан да у року од 15 дана од дана пријема приговора донесе одговарајућу одлуку, тако што ће:

- решити проблем мирним путем или
- покренути дисциплински поступак пред Већем части организатора акције против водича против ког је поднет приговор.

Веће части организатора акције решава у првом степену по приговору. Другостепени орган који облучује о жалби на одлуку Већа части организатора акције је Скупштина организатора акције.

Ако Веће части организатора акције не донесе одлука о приговору у предвиђеном року, сматраће се да је приговор одбијен од стране организатора акције, па подносилац приговора има право да поднесе жалбу Скупштини организатора акције.

Ако Скупштина организатора акције не донесе одлука о жалби на првом свом заседању, иста ће се доставити највишем дисциплинском органу ПСС Савеза у другом степену, чија одлука је коначна.

VI – КЛАСИФИКАЦИЈА ПЛАНИНАРСКИХ АКЦИЈА

Члан 22

Класификација (оцена) акција врши се према следећим карактеристикама:

- техничка захтевност планинарских путева,
- дужина планинарских путева у сатима,
- висинска разлика коју треба савладати на планинарским путевима.

Категоризација планинарских путева према техничкој захтевности:

- T1 Лаки пут је пут на коме се при пешачењу не помаже рукама. Овај пут нема технички тешких деоница, нити оштрог висинског профила и све деонице су довољно широке и добро уређене да омогућавају безбедно кретање и мање искусним планинарима. Од корисника се захтева само опрезност и физичка кондиција. Препоручује се коришћење пешачких штапова. За ове путеве нема знакова упозорења на путу!
- T2 Захтеван пут води кроз технички теже деонице са израженијим висинским профилем, на којима се ради безбедности помаже рукама. Безбедносна опрема и направе нису неопходне, али је потребна висока опрезност и добра психо-физичка кондиција и планинарско искуство. На полазној тачци таквих путева на усмеравајућој табли неопходан је знак упозорења: „ЗАХТЕВАН ПУТ” или да се нацрта равнострани троугао, који има исто значење.
- T3 Врло захтеван пут је такав пут на коме има једна или више врло тешких техничких деоница са оштрим висинским профилем и на коме је помагање рукама неопходно, а коришћење шлема и друге заштитне опреме обавезно. Безбедносна опрема и направе омогућавају прелаз тежих деоница пута, на којима се користи и пењачко уже, цепин и дерезе. Овим путевима треба да се крећу само веома искусни и психо-физички добро припремљени планинари. Није за оне који имају вртоглавице. На полазној усмеравајућој табли је обавезно упозорење: „ВРЛО ЗАХТЕВАН ПУТ” или нацртан равнострани троугао са уписаним знаком усклика.

У случају неусаглашености предходног става овог члана овог Правилника и Правилника о планирању, пројектовању и обележавању планинарских и пешачких стаза и путева примењују се правила из Правилника о планирању, пројектовању и обележавању планинарских и пешачких стаза и путева.

Категоризација акција према дужина пута у сатима у току једног дана:

- K1 Лагано - < 5h хода;
- K2 Умерено тешко - 5 до 7 h хода;
- K3 Тешко - 7 до 9 h хода;

K4 Врло тешко - > 9 h хода

Категоризација акција према висинској разлици коју треба савладати у току једног дана:

- B1 < 500 м
- B2 500 - 1000 м
- B3 1000 - 1300 м
- B4 > 1300 м

Категоризација акција према тежини ранца који треба носити:

- P1 < 6 кг
- P2 6-8 кг
- P3 8-12 кг
- P4 12-18 кг
- P5 > 18 кг

Класификација (оцена) акција означава се тако што се прво уноси оцена планинарских путева према техничким захтевности, затим оцена акција према дужина пута у сатима у току једног дана и на крају оцена акција према висинској разлици коју треба савладати у току једног дана (пример: T1K2B3P4) и обавезно мора бити у позиву за акције у одељку названом: **Захтевност акције**.

VII – ЗДРАВСТВЕНО ОБЕЗБЕЂЕЊЕ

Превентива

Члан 23

Учесник акције са здравственим проблемима обавезан је да се пре поласка на акцију посаветује са лекаром, а малолетни са родитељима, који водичу дају писану сагласност за учествовање.

У акцијама не могу учествовати лица под дејством алкохола, психоактивних супстанци и допинг средстава, лица која нарушавају ред, мир и чине прекршаје наведене у Правилнику о дисциплинској и материјалној одговорности ПСС-а, ако и противправне радње супротне закону.

Водич је дужан:

- да учеснике обавести о средствима прве помоћи која су дужни да понесу: завој, газу, ханзапласт и дезинфекционо средство, да по потреби обезбеди торбицу прве помоћи за колективну употребу,
- планинска организација и водич, по могућности, обезбеђују на тешким и дугим акцијама дужим од 7 дана и на акцијама које се изводе у иностранству учествовање лекара или медицинске сестре,
- Кад се вишедневна акција изводи у иностранству, потрбно је обавезно послати мејл амбасади и конзуларном представништву Републике Србије о доласку већег броја планинара (од ове обавезе изузимају се викенд акције које се организују у Региону),
- Приликом вођења грађанства (дани пешачаења, промо-шетње, рекреативне шетње и сл.) обавезно је акцију пријавити Комисији за превентиву и безбедност у планинама и то 30 дана пре организовања исте. Том приликом доставити план акције и ГПС трекове Комисији за безбедност ПСС-а,
- Водич на акцији не сме бити у алкохолисаном стању нити под дејством опојних дрога (нулта толеранција).

Савезне планинрске акције, акцијаме од посебног значаја, сусрет младих планинара Србије и Дани планинара Србије из Календара такмичења и манифестација ПСС или акције које, у име ПСС изводе основне организације, изводе се уз обавезно учествовање припадника ГСС, као и друге акције, за које се укаже потреба, а на основу одлуке УО ПСС.

Водич и сви учесници акције су дужни да безусловно извршавају упутства и одлуке делегата и вође тима ГСС који обезбеђује акцију.

Осигурање учесника акције

Члан 24

Сваки учесник акције у иностранству мора бити осигуран према условима које прописује држава у којој се акција изводи.

Поступак у случају несреће

Члан 25

Водич акције је обавезан да унапред упозна процедуру пријављивања несреће на акцији, а у случају потребе организује јављање најближој станици ГСС, полицији, хитној помоћи и најближој медицинској установи. Уколико се акција одржава у иностранству, водич мора бити упознат са правилима и поступком повратка у земљу повређеног, односно преносу настрадалог.

VIII – ДИСЦИПЛИНСКА ОДГОВОРНОСТ

Члан 26

У случају кршења одредби овог Правилника, водич, руководиоца такмичења, учесник, управни орган основне организације, а испред ПСС-Комисија за превентиву и безбедност у планинама или Начелник ПСС, покреће дисциплински поступак пред надлежним Већем части или дисциплинским судијом, на основу: извештаја водича акције, или заменика, изјаве прекршиоца/лаца у писаном облику, изјаве сведока - учесника акције и других сведока у писаном облику, извештаја ГСС уколико постоји, пријаве управног органа ПСС за основне организације, односно начелништава одсека и служби и записника државних органа, уколико постоје.

Уколико водич акције или руководиоца такмичења у случају прекршаја учесника не поднесу предлог за покретање дисциплинског поступка, управни орган организатора преиспитује одговорност водича односно руководиоца такмичења, примењујући одредбе овог Правилника.

Дозвола за рад спортског стручњака аутоматски се суспендује, почев од дана догађаја:

- у случају несрећног случаја у којем је смртно настрадао/ла учесник/ца акције или доживео/ла теже телесне повреде за које је неопходно болничко лечење,
- ако води нечланове Савеза или организује обуку нечлановима Савеза без посебног уговора са трећим лицем између ПСС-а или основних организација.

Суспензија аутоматски престаје ако се за 30 дана не покрене поступак против спортског стручњака пред надлежним органима основне организације и/или ПСС и/или државе. Ако се покрене поступак пред надлежним органом, суспензија дозволе за рад спортском стручњаку је на снази до доношења одлуке Дисциплинског судије о самој суспензији.

Комисија за превентиву њи безбедност у планинама ПСС подноси захтев/пријаву Дисциплинском судији најдуже у року од 30 дана од дана несреће односно од дана сазнања за недозвољену радњу, ради утврђивања свих релевантних околности, чињеница и одговорности субјеката у вези са овим догађајем.

Уколико у предвиђеном року Комисија за превентиву и безбедност у планинама ПСС не поднесе захтев/пријаву, то ће учинити Начелник ПСС.

Док траје суспензија, водич не сме да обавља водичку делатност.

Члан 27

Када чланови ПСС самоиницијативно обављају послове спортског стручњака или стручњака у спорту, без поседовања одговарајуће дозволе за рад, аутоматски

наступа њихова суспензија лица на чланство у ПСС, односно основној организацији, а Комисија за превентиву и безбедност у планинама ПСС подноси захтев за покретање поступка пред Већем части ПСС и пријаву надлежном органу за стручни надзор и инспекцијске послове ресорног министарства, ради утврђивања свих релевантних околности, чињеница и одговорности одговорних субјеката у вези са овим догађајем најдуже у року од 30 дана од дана сазнања за недозвољену радњу тих појединаца и основних организација, чији су чланови.

Уколико у предвиђеном року Комисија за превентиву и безбедност у планинама ПСС не поднесе захтев/пријаву, то ће учинити Начелник ПСС.

За време трајања суспензије, члану ПСС или чланици ПСС-основној организацији, није дозвољено учешће у акцијама ПСС, територијалних савеза или основних организација.

IX – ТУМАЧЕЊЕ ПРАВИЛНИКА

Члан 28

Тумачење о појединим одредбама овог Правилника даје Комисија за превентиву и безбедност у планинама ПСС, а коначно тумачење даје Управни одбор ПСС, на основу писаног захтева молиоца (органа ПСС, основних организација и чланова појединаца).

X – ЗАВРШНА ОДРЕДБА

Члан 29

Иницијативу за измене и допуне Правилника могу дати комисије, Такмичарска комисија, Начелништво, Служба водича, Комисија за превентиву и безбедност у планинама, Дисциплински судија, Комисија за нормативна акта или УО ПСС. Иницијатива за измену и допуну Правилника се доставља Комисији за превентиву и безбедност у планинама.

Ако Комисија за превентиву и безбедност у планинама прихвати иницијативу за измене и допуне Правилника, покреће поступак за промену Правилника, а ако одлучи да не постоје разлози за то, одбацује иницијативу и о томе обавештава даваоце иницијативе.

Након датих предлога, мишљења и примедби, Комисија за превентиву и безбедност у планинама сачињава предлог измена и допуна Правилника и доставља га УО ПСС на усвајање.

XI – СТУПАЊЕ НА СНАГУ И ПРИМЕНА

Члан 30

Овај Правилник ступа на снагу 8 (осмог) дана од дана објављивања на интернет страници ПСС.

Даном ступања на снагу овог правилника, престаје да важи Правилник о безбедности и одговорности у извођењу планинарских активности усвојен 24.12.2022. године.

Председник
Комисије за превентиву и
безбедност у планинама

(Ненад Трипковић)

Председник
Планинарског савеза Србије

(Исо Планић)